Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
JULIANE KOKOTT
esitatud 3. juunil 2021 [1]

Kohtuasi C-119/20

Līga Šenfelde
Menetlusosaline:
Lauku atbalsta dienests (maaelu arengu amet, Läti)
(põllumajanduses ettevõtlusega alustamise toetus)

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Augstākā tiesa (Senāts) (Läti kõrgeim kohus))

Ühine põllumajanduspoliitika (ÜPP) – Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavad maaelu arengu toetused – Määrus (EL) nr 1305/2013 – Artikli 19 lõike 1 punkt a – Ettevõtlusega alustamise toetus – Väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetus – Noore põllumajandustootja toetus – Mõlema toetuse järjestikune taotlemine – Lubatavus – Tingimused

I. Sissejuhatus

1. Kas Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) võib põllumajandustootjale anda lisaks väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetusele ka noore põllumajandustootja toetust?

2. See on käesolevas asjas esitatud Augstākā tiesa (Senāts) (Läti kõrgeim kohus) eelotsusetaotluse peamine küsimus. Sõnastatud küsimusele vastamisel tuleb arvesse võtta, et niinimetatud ettevõtlusega alustamise toetusi antakse nii noortele põllumajandustootjatele kui ka väikeste põllumajandusettevõtete arendamiseks. Need moodustavad osa põllumajandusettevõtete arengu toetusmeetmetest, mis on maaelu arenguks eriti olulised.

[1] Algkeel: saksa.

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

1. Määrus nr 1305/2013

3. Käesolevas asjas käsitletava ettevõtlusega alustamise toetuse puhul on asjakohane õigusakt eelkõige määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta [2].

4. Määruse nr 1305/2013 põhjendus 17 on sõnastatud järgmiselt:

„Maapiirkondade arenguks on oluline luua ja kujundada uusi majandustegevusi uute põllumajandusettevõtete […] näol. […] Põllumajandusettevõtete ja ettevõtete arengu meede peaks hõlbustama noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamist ja nende põllumajandusliku majapidamise struktuurilist kohandamist pärast tegevuse alustamist. […] Innustada tuleks ka selliste väikeste põllumajandusettevõtete arengut, mis on eeldatavalt majanduslikult elujõulised. Kõnealuse meetme kohaste uute majandustegevuste elujõulisuse tagamiseks tuleks toetuse saamise tingimuseks seada äriplaani esitamine. Ettevõtte asutamise toetus peaks hõlmama üksnes sellise ettevõtte tegevuse algusperioodi ega tohiks muutuda tegevusabiks. Kui liikmesriigid valivad võimaluse anda toetust osamaksetena, tuleks selliseid osamakseid teha maksimaalselt viie aasta jooksul. […]

Noorte põllumajandustootjate maakitsikuse probleemide lahendamiseks on liikmesriikidel võimalik anda kõnealust toetust koos muude toetusvormidega, näiteks rahastamisvahendite kasutamise abil."

5. Määruse nr 1305/2013 artikli 2 lõike 1 teise lõigu punkt n määratleb mõiste „noor põllumajandustootja" järgmiselt:

„taotluse esitamise hetkel kuni 40 aasta vanune, vastavate ametialaste oskuste ja pädevustega isik, kes asub esimest korda tegutsema põllumajandusliku majapidamise juhina".

6. Sama määruse artikli 5 esimene lõik näeb ette maaelu arengut käsitlevad liidu prioriteedid:

„[…]

2) põllumajandusettevõtete elujõulisuse ja kõigi põllumajandusvormide konkurentsivõime parandamine kõigis piirkondades […], keskendudes järgmistele valdkondadele:

   a) kõigi põllumajandusettevõtete majandustegevuse tulemuslikkuse parandamine ning põllumajandusettevõtete ümberkorraldamise ja moderniseerimise hõlbustamine, eelkõige eesmärgiga suurendada turul osalemist ja turule orienteeritust […];

[2] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (ELT 2013, L 347, lk 487), mida on muudetud komisjoni 2. detsembri 2015. aasta delegeeritud määrusega (EL) 2016/142 (ELT 2016, L 28, lk 8). Hiljem on määrust nr 1305/2013 veel korduvalt muudetud, viimati komisjoni 19. jaanuari 2021. aasta delegeeritud määrusega (EL) 2021/399 (ELT 2021, L 79, lk 1). Muudatusi, mis on asjakohased käesolevas kohtuasjas, käsitletakse edaspidi (vt käesoleva ettepaneku punkt 11 ja sellele järgnevad punktid ning punkt 58 ja sellele järgnevad punktid).

b) piisavalt kvalifitseeritud põllumajandustootjate põllumajandussektorisse sisenemise hõlbustamine ja eelkõige põlvkondadevahetuse hõlbustamine;

[…]

6) […] maapiirkondade majandusliku arengu edendamine, keskendudes järgmistele valdkondadele:

a) […] väikeettevõtete loomise ja arendamise […] hõlbustamine".

7. Määruse nr 1305/2013 artikli 6 lõike 1 esimese lause kohaselt toimib EAFRD liikmesriikides maaelu arengu programmide kaudu.

8. Määruse nr 1305/2013 artikli 19 ese on põllumajandusettevõtete areng:

„1. Käesoleva meetme kohane toetus hõlmab järgmist:

a) ettevõtlusega alustamise toetus:

i) noortele põllumajandustootjatele;

ii) maapiirkondades mittepõllumajanduslikeks tegevusteks;

iii) väikeste põllumajandusettevõtete arendamiseks;

[…]

2. Lõike 1 punkti a alapunkti i kohast toetust antakse noortele põllumajandustootjatele.

[…]

Lõike 1 punkti a alapunkti iii kohast toetust antakse liikmesriikide poolt kindlaks määratud väikestele põllumajandusettevõtetele.

[…]

4. Lõike 1 punkti a kohane toetus sõltub äriplaani esitamisest. Äriplaani rakendamine peab algama üheksa kuu jooksul alates toetuse andmist käsitleva otsuse kuupäevast.

Lõike 1 punkti a alapunkti i alusel toetust saavate noorte põllumajandustootjate puhul näeb äriplaan ette, et noor põllumajandustootja vastab määruse (EL) nr 1307/2013 artiklis 9 sätestatud aktiivse põllumajandustootja määratlusele 18 kuu jooksul alates tegevuse alustamise kuupäevast.

Liikmesriigid määravad kindlaks ülemise ja alumise lävendi, mille alusel võimaldatakse põllumajanduslikele majapidamistele juurdepääsu lõike 1 punkti a alapunktide i ja iii kohasele toetusele. Lõike 1 punkti a alapunkti i kohase toetuse alumine lävend on kõrgem kui lõike 1 punkti a alapunkti iii kohane ülemine lävend. Toetust võivad saada üksnes põllumajanduslikud majapidamised, kes vastavad mikro- ja väikeettevõtjate määratlusele.

5. Lõike 1 punkti a kohast toetust antakse vähemalt kahes osas maksimaalselt viie aasta jooksul. Osade summa võib järk-järgult väheneda. Lõike 1 punkti a alapunktide i ja ii kohase toetuse viimase osa maksmise tingimuseks on äriplaani nõuetekohane rakendamine.

6. Lõike 1 punkti a kohase toetuse maksimumsumma on sätestatud II lisas. Liikmesriigid määravad kindlaks lõike 1 punkti a alapunktide i ja ii kohase toetuse summa, võttes arvesse ka programmitöö piirkonna sotsiaal-majanduslikku olukorda.

[…]".

9. Määruse nr 1305/2013 II lisa kohaselt on artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti i kohase toetuse maksimumsumma 70 000 eurot noore põllumajandustootja kohta [3] ja artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti iii kohase toetuse maksimumsumma 15 000 eurot väikese põllumajandusettevõtte kohta.

10. Sama määruse VI lisa soovituslikust loetelust nähtub, et artikliga 19 taotletav põllumajandusettevõtete areng kuulub mitme maaelu arengut käsitlevate liidu prioriteedi jaoks olulise tähtsusega meetme hulka.

2. Määrus 2017/2393

11. Määrusega 2017/2393 [4] muudeti eelkõige määrust nr 1305/2013 pärast käesolevas kohtuasjas huvipakkuvat ajavahemikku ja selle põhjendus 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Õiguskindluse ning noortele põllumajandustootjatele antava toetuse ühtlustatud ja mittediskrimineeriva rakendamise tagamiseks on vaja sätestada, et maaelu arengu valdkonnas käsitatakse […] määruses […] nr 1305/2013 […] osutatud tegevuse alustamise kuupäevana kuupäeva, mil taotleja sooritab või viib lõpule toimingu, mis on seotud tegevuse alustamisega, ning et toetuseavaldus tuleb esitada hiljemalt 24 kuu jooksul pärast nimetatud kuupäeva. […]"

12. Määruse 2017/2393 artikli 1 punkti 1 alapunktiga b lisati määruse nr 1305/2013 artikli 2 lõike 1 teise lõiku uus punkt s, mille kohaselt „„tegevuse alustamise tähtpäev" [on] kuupäev, mil taotleja teeb või viib lõpule punktis n osutatud tegevuse alustamisega seotud toimingu(d)".

13. Määruse 2017/2393 artikli 1 punkti 7 alapunktiga a lisati määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõikesse 4 neljas lõik, mille kohaselt määravad liikmesriigid artikli 2 lõike 1 teise lõigu punktis s nimetatud tegevuse(d) kindlaks maaelu arengu programmides.

14. Peale selle lisati määruse 2017/2393 artikli 1 punkti 7 alapunktiga a määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõikesse 4 veel ka esimene lõik, mis näeb ette, et „lõike 1 punkti a alapunkti i kohase toetuse taotlus esitatakse hiljemalt 24 kuu jooksul tegevuse alustamise tähtpäevast".

[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. detsembri 2020. aasta määrusega (EL) 2020/2220 (ELT 2020, L 437, lk 1) lisati siia täiendav lõik: „Seda summat võib suurendada kuni 30 000 euro võrra artikli 58a lõikes 1 osutatud vahenditest tehtavate rahastatavate tegevuste puhul." Nendest vahenditest rahastatakse meetmeid, mis on suunatud COVID-19 kriisi mõjuga tegelemisele.

[4] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2017. aasta määrus, millega muudetakse määruseid (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta, (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta, (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad, (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus, ning (EL) nr 652/2014, millega nähakse ette sätted toiduahela, loomade tervise ja heaolu ning taimetervise ja taimse paljundusmaterjaliga seotud kulude haldamise kohta (ELT 2017, L 350, lk 15).

3. Määrus nr 1307/2013

15. Määruse (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad[5], artikli 9 lõike 2 kolmas lõik sätestab, et „[…] isikut või isikute rühma käsitatakse […] aktiivse põllumajandustootjana, kui ta esitab […] tõendid mis tahes järgmise kohta:

a) et otsetoetuste iga-aastane summa on vähemalt 5% kogutulust, mida ta on saanud mittepõllumajanduslikust tegevusest kõige viimasel eelarveaastal, mille kohta tal on olemas vastavad tõendid;

b) et tema põllumajanduslik tegevus ei moodusta tühist osa tema majandustegevusest;

c) et tema põhiline tegevus või äriühingu eesmärk on põllumajanduslik tegevus."

4. Põllumajandussektori suunised 2014–2020

16. Nagu nähtub dokumendi „Euroopa Liidu suunised riigiabi kohta põllumajandus- ja metsandussektoris ning maapiirkondades aastateks 2014–2020" (edaspidi „põllumajandussektori suunised 2014–2020")[6] punktist 4, määravad kõnealused suunised kindlaks tingimused ja kriteeriumid, mille täidetuse korral võib põllumajandus- ja metsandussektorile ning maapiirkondadele antavat abi pidada siseturuga kokkusobivaks.

17. Põllumajandussektori suuniste 2014–2020 punkti 23 alapunkti a kohaselt hõlmab suuniste kohaldamisala eelkõige põllumajandussektori abimeetmeid, mis ei kuulu määruse nr 1305/2013 artikli 6 järgsesse maaelu arengu programmi.[7]

18. Põllumajandussektori suuniste 2014–2020 punktid 99–107 näevad pealkirja „Abi kumuleerimine" all ette eelkõige järgmist:

„99) Abi võib anda samal ajal mitme abikava alusel või koos sihtotstarbelise üksikabiga, eeldusel et projektile või tegevusele eraldatud riigiabi kogusumma ei ületa käesolevates suunistes kehtestatud abi ülemmäärasid tegevuse või projekti kohta.

[…]

107) […] Jaos 1.1.2 osutatud noorte põllumajandustootjate stardiabi ja väikeste põllumajandusettevõtete arendamiseks antavat asutamise toetust ei tohiks kumuleerida määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 alapunkti a alapunktides i ja iii osutatud noorte põllumajandustootjate stardiabiga ja väikeste põllumajandusettevõtete arendamiseks antava abiga, kui sellise kumulatsiooni tulemusel ületaks abisumma käesolevates suunistes sätestatud määra."

[5] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (ELT 2013, L 347, lk 608). Sama määruse hilisemad muudatused ei ole käesolevas asjas viidatud sätete puhul asjakohased.

[6] 2014/C 204/01 (ELT 2014, C 204, lk 1), mida on muudetud komisjoni teatisega, millega muudetakse Euroopa Liidu suuniseid riigiabi kohta (2015/C 390/05) (ELT 2015, C 390, lk 4).

[7] Vt eespool käesoleva ettepaneku punkt 7.

19. Põllumajandussektori suuniste 2014–2020 II osa jagu 1.1.2 käsitleb stardiabi noortele põllumajandustootjatele ja abi väikeste põllumajandusettevõtete arendamiseks. Käesoleval juhul on olulised eelkõige punktid 174, 177 ja 184:

„174) Komisjon loeb noortele põllumajandustootjatele ja väikeste põllumajandusettevõtete arendamiseks antavat stardiabi [ELTL] artikli 107 lõike 3 punkti c alusel siseturuga kokkusobivaks, kui täidetud on käesolevates suunistes sätestatud ühised hindamispõhimõtted ja järgmised tingimused.

[…]

177) Liikmesriigid määravad kindlaks stardiabi saamise ülemised ja alumised künnised […] noorte põllumajandustootjate jaoks ja väikeste põllumajandusettevõtete arendamiseks. Noorte põllumajandustootjate stardiabi saamise alumine künnis on kõrgem kui ülemine künnis väikeste põllumajandusettevõtete arenguabi saamiseks.

[…]

184) Abi ülemmäär on piiratud 70 000 euroga noore põllumajandustootja kohta ja 15 000 euroga väikese põllumajandusliku majapidamise kohta. Liikmesriigid määravad noortele põllumajandustootjatele antava abi summa, võttes arvesse ka asjaomase piirkonna sotsiaal-majanduslikku olukorda."

B. Läti õigus

20. Läti rakendas liidu õiguse asjaomaseid sätteid määrusega nr 292 väikeste põllumajandusettevõtete arendamise kohta[8] ja määrusega nr 323 noorte põllumajandustootjate kohta[9].

21. Määruse nr 292 punkt 1 näeb ette väikeste põllumajandusettevõtete arendamise toetuse andmise „ühekordse makse vormis".

22. Sama määruse punktist 20 tuleneb, et toetusetaotleja võib programmiperioodil saada asjaomastes sätetes nimetatud toetust üks kord.

23. Määruse nr 323 punkt 1 sätestab ka noore põllumajandustootja toetuse andmise „ühekordse makse vormis".

III. Asjaolud ja eelotsusetaotlus

24. Läti maksuamet registreeris 15. septembril 2015 Līga Šenfelde tema taotlusel füüsilisest isikust ettevõtjana.

[8] 9. juuni 2015. aasta määrus põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse arendamise meetme raames allmeetme „Ettevõtlusega alustamise toetus väikeste põllumajandusettevõtete arendamise kaudu" riiklike ja Euroopa Liidu toetuste andmise korra eeskirjade kohta, *Latvijas Vēstnesis* 2015, nr 126.

[9] 16. juuni 2015. aasta määrus nr 323 põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse arendamise meetme raames allmeetme „Ettevõtlusega alustamise toetus noortele põllumajandustootjatele" riiklike ja Euroopa Liidu toetuste andmise korra eeskirjade kohta, *Latvijas Vēstnesis* 2015, nr 127.

25. L. Šenfelde 5. oktoobri 2015. aasta taotluse alusel andis Lauku atbalsta dienests (maaelu arengu amet, Läti) 15. jaanuaril 2016 talle väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetuse.

26. L. Šenfelde võttis 27. juulil 2016 üle põllumajandusettevõtte „Purenes“ [10], mida varem käitasid tema vanemad.

27. Selle põllumajandusettevõtte ülevõtmiseks ja arendamiseks taotles ta 23. augustil 2016 täiendavalt noore põllumajandustootja ettevõtluse alustamise toetust. Samal ajal jätkas ta tegevust, milleks oli saanud esimese toetuse.

28. Lauku atbalsta dienests (maaelu arengu amet) jättis 6. jaanuari 2017. aasta otsusega teise taotluse rahuldamata. Amet põhjendas oma otsust sellega, et toetust saavad ettevõtted kuuluvad määruse nr 1305/2013 kohaselt eri kategooriatesse ja toetused ei tohi kattuda. Ka Läti õiguse alusel võib taotleja saada kas väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust või noore põllumajandustootja toetust.

29. L. Šenfelde kaebuse teise toetuse andmisest keeldumise peale jättis nii Administratīvā rajona tiesa (rajooni halduskohus, Läti) kui ka Administratīvā apgabaltiesa (haldusasjade regionaalne kohus, Läti) rahuldamata.

30. Kassatsioonkaebuses leiab L. Šenfelde jätkuvalt, et väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetuse saajale võib lisaks anda ka noore põllumajandustootja toetust.

31. Augstākā tiesa (Senāts) (Läti kõrgeim kohus) tegi 24. veebruaril 2020 – Euroopa Kohtusse 28. veebruaril 2020 saabunud – määruse, millega ta peatas kohtuasja menetluse ja esitas Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a koostoimes selle määruse teiste sätete ja põllumajandussektori suunistega 2014–2020 tuleb tõlgendada nii, et:

1. põllumajandustootja kaotab „noore põllumajandustootja“ staatuse juba üksnes seetõttu, et ta on saanud kaks aastat varem määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a alapunktis iii ette nähtud toetust väikese põllumajandusettevõtte arendamiseks;

2. nende õigusnormidega on liikmesriikidel lubatud kehtestada õigusnorme, mille kohaselt põllumajandustootjale määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a alapunktis i ette nähtud toetust ei maksta, kui talle on juba antud artikli 19 lõike 1 punkti a alapunktis iii osutatud toetust;

3. liikmesriigil on õigus põllumajandustootja toetuste kumuleerimise taotlus tagasi lükata, kui ei ole järgitud maaelu arengu programmis ette nähtud kumuleerimisjärjestust?“

32. Euroopa Kohtu menetluses esitasid kirjalikud seisukohad L. Šenfelde, Läti Vabariik ja Euroopa Komisjon.

[10] Ilmselt saanud nime hariliku varsakabja (*Caltha palustris*) järgi; läti keeles *purva purene*.

IV. Õiguslik hinnang

33. Ühine põllumajanduspoliitika (edaspidi ka „ÜPP") rajaneb kahel sambal. Esimese samba meetmed on näiteks otsetoetused. ÜPP teist sammast maaelu arengu poliitikat reguleerib määrus nr 1305/2013. Toetusmeetmeid rakendatakse maaelu arengu programmide kaudu, millega rakendatakse strateegiat eesmärgiga järgida maaelu arengut käsitlevaid liidu prioriteete.[11] Määruses nr 1305/2013 nimetatud prioriteetide hulka kuuluvad eelkõige kvalifitseeritud põllumajandustootjate sisenemine põllumajandussektorisse ja põlvkondadevahetus, samuti väikeettevõtete loomine ja arendamine.[12]

34. Nende prioriteetide sisustamisel on eriti oluline[13] põllumajandusettevõtete areng vastavalt määruse nr 1305/2013 artiklile 19. Nimetatud toetusmeede hõlmab eelkõige artikli 19 lõike 1 punktis a nimetatud ettevõtlusega alustamise toetusi, mis on ette nähtud noortele põllumajandustootjatele (alapunkt i), maapiirkondades mittepõllumajanduslikeks tegevusteks (alapunkt ii) ja väikeste põllumajandusettevõtete arendamiseks (alapunkt iii).

35. Käesoleval juhul keeldusid Läti asutused andmast L. Šenfeldele noore põllumajandustootja toetust, sest ta oli juba saanud väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust.

36. Niisiis tekib küsimus, kas liidu õiguse asjakohased sätted välistavad määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a alapunktis i ette nähtud noore põllumajandustootja toetuse andmise, kui sama isik on juba saanud väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust sama sätte alapunkti iii alusel (eelotsuseküsimuse esimene osa, selle kohta jagu A). Seejärel tuleb kontrollida, milline on sel puhul liikmesriikide kaalutlusruum (eelotsuse küsimuse teine ja kolmas osa, selle kohta jagu B).

A. Määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punktis a ette nähtud ettevõtlusega alustamise toetuste – ühelt poolt väikese põllumajandusettevõtte arendamiseks ja teiselt poolt noore põllumajandustootja toetusena – järjestikuse taotlemise võimalus liidu õiguse alusel (eelotsuse küsimuse esimene osa)

37. Eelotsuse küsimuse esimese osaga soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et põllumajandustootja kaotab oma staatuse noore põllumajandustootjana, kui ta on juba saanud väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust.

38. Seda küsimust saab mõista nii, et tuleb välja selgitada, kas noore põllumajandustootja ettevõtlusega alustamise toetust võib taotleda ka pärast seda, kui põllumajandustootja on juba saanud väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust. Küsimusele vastamiseks on asjakohane uurida mõlema toetuse saamise tingimusi.

39. Esmalt selgub, et ühelt poolt noore põllumajandustootja toetuse ja teiselt poolt väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetuse saamise tingimused näevad ette põllumajandusliku majapidamise erineva suuruse, mistõttu need tingimused ei saa olla samal ajal täidetud (selle kohta jaotis 1). Sellest tuleneb omakorda siiski küsimus, kas ja kui jah, siis mil määral on lubatav mõlema

[11] Vt määruse nr 1305/2013 artikli 6 lõige 1 (eespool käesoleva ettepaneku punkt 7); samuti põllumajandussektori suuniste 2014–2020 punkt 7.

[12] Vt määruse nr 1305/2013 artikli 5 esimene lõik (eespool käesoleva ettepaneku punkt 6).

[13] Vt soovituslik loetelu määruse nr 1305/2013 VI lisas (eespool käesoleva ettepaneku punkt 10).

toetuse järjestikune taotlemine, kui – nagu käesoleval juhul – põllumajandusliku majapidamise suuruse erinevad tingimused täidetakse ajalise nihkega, sest ettevõte sai esimese toetuse abil kasvada teise toetuse taotlemiseks vajaliku suuruseni (selle kohta jaotis 2).

1. Tingimused, mille korral antakse ettevõtlusega alustamise toetust ühelt poolt noorele põllumajandustootjale ja teiselt poolt väikese põllumajandusettevõtte arendamiseks

40. Määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a alapunktis i ette nähtud toetust antakse artikli 19 lõike 2 esimese lõigu kohaselt „noorele põllumajandustootjale". Vastavalt sama määruse artikli 2 lõike 1 teise lõigu punktile n on noor põllumajandustootja taotluse esitamise hetkel kuni 40 aasta vanune, vastavate ametialaste oskuste ja pädevustega isik, kes asub esimest korda tegutsema põllumajandusliku majapidamise juhina. Määruse nr 1305/2013 II lisa kohaselt on artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti i kohase toetuse maksimumsumma 70 000 eurot noore põllumajandustootja kohta.

41. Määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a alapunktis iii ette nähtud toetust antakse väikese põllumajandusettevõtte arendamiseks, kusjuures „väikese põllumajandusettevõtte" mõiste jäi vastavalt artikli 19 lõike 2 kolmandale lõigule liikmesriikide sisustada. Nii saavad liikmesriigid artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti iii kohase toetuse puhul toetuskõlblikkuse kindlaksmääramisel arvesse võtta oma põllumajandusstruktuure. Määruse nr 1305/2013 II lisa järgi on viidatud alapunkti kohase toetuse maksimumsumma 15 000 eurot väikese põllumajandusettevõtte kohta.

42. Määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 4 kolmanda lõigu esimene lause sätestab, et liikmesriigid määravad kindlaks [14] ülemise ja alumise lävendi, mille alusel võimaldatakse põllumajanduslikele majapidamistele juurdepääsu lõike 1 punkti a alapunktide i ja iii kohasele toetusele. Kõnealused lävendid tuleb määratleda põllumajandusliku majapidamise tootmispotentsiaali põhjal, mida mõõdetakse standardtoodanguga või mõnel muul samaväärsel alusel. [15] Kuivõrd lähtuda tuleb tootmis*potentsiaalist*, siis on võimalik, et taotleja ei saa taotluse esitamise ajal veel tõendada niisuguses ulatuses tootmist. Nagu märgib komisjon oma suunistes määruse nr 1305/2013 artikli 19 kohta, peab taotleja sel juhul tõendama, et tal on potentsiaal (sellised tootmist mõjutavad tegurid nagu maa, loomad vms), millega saavutada teatav tootmistase. [16]

43. Määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 4 kolmanda lõigu teises lauses on sätestatud, et mis puudutab ülemise ja alumise lävendi määramist, mille alusel võimaldatakse põllumajanduslikele majapidamistele juurdepääsu lõike 1 punkti a alapunktide i ja iii kohasele toetusele, peab lõike 1 punkti a alapunkti i kohase noore põllumajandustootja toetuse alumine lävend olema kõrgem kui lõike 1 punkti a alapunkti iii kohase väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetuse ülemine lävend.

[14] Nüüd on siin määruse 2017/2393 artikli 1 punkti 7 alapunktiga a lisatud täiendus „toetusesaaja või põllumajandusliku majapidamise kohta kehtiva" (vt eespool käesoleva ettepaneku 4. joonealune märkus).

[15] Vt komisjoni 11. märtsi 2014. aasta delegeeritud määruse (EL) nr 807/2014, millega täiendatakse määrust (EL) nr 1305/2013 ja kehtestatakse üleminekusätted (ELT 2014, L 227, lk 1); delegeeritud määrusega (EL) 2015/1367 (ELT 2015, L 211, lk 7) muudetud redaktsioonis, põhjendus 5, samuti artikli 5 lõige 2.

[16] Vt *Measure fiche Farm and business development, Measure 6, Article 19 of Regulation 1305/2013* (2014. aasta novembri redaktsioonis), jaotised 4.3.1 ja 4.3.3 (lk 10 ja 12), liikmesriikidele kättesaadav andmebaasis CircaBC.

44. Nagu komisjon märgib oma suunistes määruse nr 1305/2013 artikli 19 kohta [17] ning nagu komisjon ja Läti leidsid ka käesolevas kohtuasjas, tähendab eelnev teisisõnu seda, et noore põllumajandustootja jaoks kehtestatud alumine lävend, see tähendab tema põllumajandusettevõtte toodangu minimaalne väärtus peab olema artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti i kohase toetuse saamiseks kõrgem kui väikese põllumajandusettevõtte toodangu maksimaalne väärtus, mis võimaldab taotleda sama sätte alapunkti iii kohast toetust. Käesoleva eelotsusemenetluse poolte andmetel peab Läti õiguse järgi olema väikese põllumajandusettevõtte tootmispotentsiaal vahemikus 2000 kuni 15 000 eurot ja noore põllumajandustootja tootmispotentsiaal vahemikus 15 000 kuni 70 000 eurot.

45. Kuivõrd noore põllumajandustootja toetusele juurdepääsu võimaldav alumine lävend on igal juhul kõrgem kui väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetusele juurdepääsu võimaldav ülemine lävend, siis ei saa mõlema ettevõtlusega alustamise toetuse tingimused olla täidetud samal ajal. Nimelt kui põllumajandusettevõtte tootmismaht jääb madalamaks väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetusele juurdepääsu võimaldavast ülemisest lävendist, siis on see ühtlasi paratamatult madalam noore põllumajandustootja toetusele juurdepääsu võimaldavast alumisest lävendist. Vastupidisel juhul, kui põllumajandusettevõtte tootmismaht kõnealust alumist lävendit ületab, siis on see ühtlasi paratamatult suurem väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetusele juurdepääsu võimaldavast ülemisest lävendist.

46. Määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punktis a ette nähtud ettevõtlusega alustamise toetuste – ühelt poolt noorele põllumajandustootjale ette nähtud toetus ja teiselt poolt väikese põllumajandusettevõtte arendamiseks ette nähtud toetus – üksteist välistavaid kriteeriume saab seletada sellega, et erineval ja teineteist täiendaval viisil järgivad mõlemad toetusemeetmed asjaomase sätte ühist eesmärki, nimelt edendada ettevõtlusega alustamise toetuste abil põllumajandusettevõtete arengut.

47. Määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a alapunktis i noorele põllumajandustootjale ette nähtud ettevõtlusega alustamise toetuse üks eesmärk on toetada noore põllumajandustootja tegevuse alustamist põllumajandusettevõtte omanikuna ning nii hõlbustada kvalifitseeritud põllumajandustootjate põllumajandussektorisse sisenemist ja põlvkondadevahetust, mis on kooskõlas maaelu arengut käsitlevate liidu prioriteetidega [18]. Seda kinnitavad teised kohustused, mida asjaomase sätte alusel toetust saav noor põllumajandustootja peab täitma. Nimelt peab asjaomast toetust saanud isik tegutsema aktiivse põllumajandustootjana [19] ja põllumajandusettevõtte tegeliku omanikuna, see tähendab oma põllumajandusettevõtet ka faktiliselt juhtima [20]. Sel viisil tagatakse, et ta alustab tegevust põllumajandusettevõtte omanikuna ja tema põllumajanduslik tegevus on põhitegevus või vähemalt moodustab olulise osa majandustegevusest. Sealjuures pole oluline, kas tegevust alustades luuakse uus põllumajandusettevõte või võetakse üle juba olemasolev.

48. Seevastu määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti iii kohase ettevõtlusega alustamise toetusega, mis on ette nähtud väikese põllumajandusettevõtte arendamiseks, soovitakse struktuurselt parandada juba olemasolevate väikeste põllumajandusettevõtete

[17] Vt *Measure fiche Farm and business development, Measure 6, Article 19 of Regulation 1305/2013* (viidatud eespool käesoleva ettepaneku 16. joonealuses märkuses), jaotised 4.3.1 ja 4.3.3 (lk 10 ja 11). Vt ka kohtujurist Campos Sánchez-Bordona ettepanek kohtuasjas Région wallonne (noore põllumajandustootja toetus) (C-830/19, EU:C:2021:100, punkt 67 jj).

[18] Vt määruse nr 1305/2013 artikli 5 esimese lõigu punkti 2 alapunkt b (eespool käesoleva ettepaneku punkt 6).

[19] Vt määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 4 teine lõik koostoimes määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 9 lõike 2 kolmanda lõiguga (vt eespool käesoleva ettepaneku punktid 8 ja 15).

[20] Vt määruse nr 807/2014 artikkel 2 (eespool käesoleva ettepaneku 15. joonealune märkus); samuti kohtujurist Campos Sánchez-Bordona ettepanek kohtuasjas Région wallonne (noore põllumajandustootja toetus) (C-830/19, EU:C:2021:100, punkt 84 jj).

olukorda. Nii soovitakse säilitada ja edendada maaelu koosseisu kuuluvaid põllumajandusstruktuure. Määruse nr 1305/2013 põhjenduse 17 kohaselt on toetus mõeldud üksnes eeldatavalt majanduslikult elujõulistele põllumajandusettevõtetele.[21] Toetus peaks siiski innustama asjaomaste struktuuride omanikke jätkama ja arendama oma põllumajandusettevõtteid, seda ka väga väikeste ettevõtete puhul, millest saadav tulu ei tarvitse olla põllumajandustootja põhitulu või mis võivad olla pooleldi isemajandavad. Just selliseid struktuure säilitades elavdatakse maaelu ning takistatakse selle soikumist ja külastruktuuride kadumist.

49. Ühelt poolt noore põllumajandustootja toetus ja teiselt poolt väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetus on seega suunatud toetuse saajate kahele erinevale sihtrühmale, mis mõlemad aitavad omal viisil kaasa maaelu säilitamisele ja arengule. Nagu komisjon märgib oma suunistes määruse nr 1305/2013 artikli 19 kohta, peab kõnealuse kahe toetuse võimaldamine erinevatele saajatele aitama muu hulgas kaasa sellele, et piiratud toetusvahendeid kasutatakse eesmärgipäraselt ja välditakse niinimetatud „tühimõju".[22] Selline mõju tekib olukorras, kus toetust antakse sellise tegevuse tegemiseks, mida oleks toetuse saaja teinud ka ilma toetust saamata. Tühimõju vältimine on kooskõlas liidu vahenditest toetuse andmise üldise põhimõttega, mille kohaselt peab igal toetusel olema teatav ergutav mõju.

50. Määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a kohaste ettevõtlusega alustamise toetuste andmise korraga sooviti vältida, et noor põllumajandustootja, kelle kavandatud tegevus peab eelnevate selgituste kohaselt olema küllaltki olulise ulatusega, lihtsalt „võtab kaasa" sellega võrreldes pigem väikesesummalise kuni 15 000 euroni ulatuva väikese põllumajandusettevõtte toetuse[23], olgugi et nimetatud toetuse saamine ei mõjuta kindlasti oluliselt tema otsust alustada tegevust noore põllumajandustootjana.

51. Aga milline on olukord sellisel juhul nagu käesolev, kui üpris lühikese ajavahemiku jooksul saavutatakse järjestikku esmalt väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetuse saamiseks ja seejärel noore põllumajandustootja toetuse saamiseks vajalik põllumajandusliku majapidamise suurus eelkõige seeläbi, et toetuse saaja suutis esimese toetuse abil tootmispotentsiaali suurendada ja võib-olla ainult seetõttu saavutaski üldse võimaluse kaaluda tegevuse alustamist noore põllumajandustootjana? Kas ka sel juhul peab olema välistatud mõlema toetuse taotlemine, nagu leiavad Läti ja komisjon, kuigi toetuse saaja täitis määruse nr 1305/2013 ühe peamise eesmärgi, nimelt võttis noore põllumajandustootjana üle põllumajandusettevõtte?

2. Noore põllumajandustootja toetuse taotlemine pärast väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetuse saamist, kui põllumajandusliku majapidamise suuruse tingimused on järjestikku täidetud – põhimõtteline lubatavus ja tingimused

52. Käesolevas kohtuasjas leidsid nii Läti kui ka komisjon – olgugi et erinevate põhjendustega –, et väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust saanud põllumajandustootja ei või enam saada noore põllumajandustootja toetust, isegi kui tema põllumajandusettevõte on vahepeal saavutanud selleks vajaliku suuruse.

[21] Vt eespool käesoleva ettepaneku punkt 4.

[22] Vt *Measure fiche Farm and business development, Measure 6, Article 19 of Regulation 1305/2013* (viidatud eespool käesoleva ettepaneku 16. joonealuses märkuses), jaotis 4.3.1 (lk 10).

[23] Vt eespool käesoleva ettepaneku punktid 9 ja 41.

53. Läti põhjendab oma seisukohta Läti asutuste argumendiga, mis esitati juba põhikohtuasjas. Selle kohaselt pole varem väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust saanud põllumajandustootjal enam üldse võimalik täita noore põllumajandustootja toetuse saamise tingimusi. Isegi kui tema põllumajandusettevõtte tootmispotentsiaal on nüüd saavutanud vajaliku suuruse, siis ei ole ta enam „noor põllumajandustootja" määruse nr 1305/2013 artikli 2 lõike 1 teise lõigu punkti n tähenduses. Nimelt ei saa enam eeldada, et täidetud on asjaomase sätte tingimus, et ta „asub esimest korda tegutsema põllumajandusliku majapidamise juhina", sest paratamatult on ta põllumajandustootjana tegutsema asunud juba varem, hiljemalt väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetuse saamise ajal.

54. Komisjon leiab seevastu, et põllumajandustootja ei kaota oma staatust noore põllumajandustootjana pelgalt seetõttu, et ta sai väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust. Määruse nr 1305/2013 määrusega 2017/2393 [24] muudetud redaktsioon, mida saab kasutada ka käesoleval juhul asjakohase õigusliku olukorra tõlgendamisel [25], näeb nimelt ette, et noore põllumajandustootja toetuse taotlus tuleb esitada hiljemalt 24 kuu jooksul alates tegevuse alustamise kuupäevast. Seega saab noore põllumajandustootja toetuse saamiseks vajaliku „tegevuse alustamise" tingimuse lugeda täidetuks kahe aasta jooksul alates tegevuse alustamisest, isegi kui noor põllumajandustootja taotleb sel ajavahemikul esmalt väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust ja tema põllumajandusettevõte saavutab alles seejärel noore põllumajandustootja toetuse saamiseks vajaliku suuruse.

55. Komisjon leiab siiski, et teise toetuse andmist takistab käesoleval juhul ühelt poolt noore põllumajandustootja toetust ja teiselt poolt väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust käsitlevate sätete eesmärk, sest kõnealused toetused on suunatud erinevatele sihtrühmadele, mistõttu ei või neid kumuleerida.

56. Komisjoni analüüsiga saab esmalt nõustuda selles osas, et põllumajandustootja tõepoolest ei kaota oma staatust noore põllumajandustootjana pelgalt seetõttu, et ta on saanud väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust 24 kuu pikkuse ajavahemiku jooksul enne noore põllumajandustootja toetuse taotlemist (selle kohta alajaotis a). Seevastu tuleb aga täpsustada komisjoni analüüsi seoses mõlema toetuse järjestikku saamise võimalusega. On küll õige, et mõlemat toetust ei saa tervikuna kumuleerida. Siiski on võimalik taotleda ja saada mõlemat toetust, kui esimesena saadud toetuse summa arvestatakse maha teisena taotletud toetuse summast (selle kohta alajaotis b). Selline lahendus on ühtlasi kooskõlas nii noorte põllumajandustootjate tegeliku olukorra kui ka määruse nr 1305/2013 alusel nende toetamise eesmärkidega (selle kohta alajaotis c).

a) Noore põllumajandustootja toetuse taotluse esitamise tähtaeg ja selleks vajalike tingimuste täitmine

57. Nagu juba märgitud, on noor põllumajandustootja määruse nr 1305/2013 artikli 2 lõike 1 teise lõigu punkti n tähenduses isik, kes asub esimest korda tegutsema põllumajandusliku majapidamise juhina. [26]

[24] Vt eespool käesoleva ettepaneku 4. joonealune märkus.

[25] Vt selle kohta ühtlasi käesoleva ettepaneku punktid 59 ja 60.

[26] Vt eespool käesoleva ettepaneku punktid 5 ja 40.

58. Käesoleva asja lahendamisel asjakohases määruse nr 1305/2013 redaktsioonis puudus „tegevuse alustamise" mõiste määratlus. Ilmselt osutus see puudus hiljem probleemaatiliseks. Nimelt oli ühelt poolt algusest peale selge, et tegevuse alustamise protsess toimub teatava ajavahemiku jooksul, mitte aga ühel kindlal kuupäeval.[27] Teiselt poolt on aga siiski hädavajalik kindlaks määrata täpne kuupäev, millest alates hakkavad kulgema teatavad tähtajad, eelkõige noore põllumajandustootja toetuse taotluse esitamise tähtaeg.[28] On tõsi, et kõnealuses osas ei nähtu määruse nr 1305/2013 sõnastusest, et noore põllumajandustootja toetuse taotlus tuleks esitada juba enne tegevuse alustamise protsessi lõppemist. Siiski jäi ebaselgeks, kui pika aja jooksul pärast tegevuse alustamist peab noor põllumajandustootja taotluse esitama.

59. Seetõttu oli määruse 2017/2393 põhjenduse 1 kohaselt viidatud määruse eesmärk tagada õiguskindlus ning noortele põllumajandustootjatele antava toetuse ühtlustatud ja mittediskrimineeriv rakendamine. Selleks peeti vajalikuks sätestada, et tegevuse alustamise kuupäevaks on kuupäev, mil taotleja sooritab või viib lõpule toimingu(d), mis on seotud tegevuse esmakordse alustamisega, kusjuures liikmesriigid peavad kindlaks määrama, millised toimingud need on, ning et toetuseavaldus tuleb esitada hiljemalt 24 kuu jooksul pärast nimetatud kuupäeva.[29] Määrust nr 1305/2013 täiendati ja kohandati vastavalt.[30]

60. On tõsi, et alati ei saa hilisemaid sätteid kasutada nendele eelnenud sätete tõlgendamisel, sest hilisemaid sõnastuse muudatusi võib mõista nii selgitusena kui ka õigusliku olukorra sisulise muutmisena.[31] Käesoleval juhul on aga ühemõtteliselt arusaadav, et muudatuste eesmärk oli selgitamine, millest tulenevalt saab põhikohtuasjas kohaldatavate sätete tõlgendamisel tugineda määruse nr 1305/2013 muudetud sätetele, kuigi muudetud sätted ise ei ole vahetult kohaldatavad.

61. Järelikult saab ka selle õigusliku olukorra puhul nõustuda komisjoniga ja lähtuda sellest, et „esmakordse tegevuse alustamise" tingimus on täidetud, kui noore põllumajandustootja toetuse taotlus esitatakse 24 kuu jooksul alates tegevuse alustamise kuupäevast, olenemata sellest, kas sama ajavahemiku jooksul saadi juba väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust.

62. Eelnevaga kokkulangevalt oli L. Šenfelde ajal, mil ta esitas määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti i kohase noore põllumajandustootja toetuse taotluse, veel „noor põllumajandustootja" viidatud määruse artikli 2 lõike 1 teise lõigu punkti n tähenduses. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu andmetel registreeriti L. Šenfelde füüsilisest isikust ettevõtjana vähem kui aasta enne noore põllumajandustootja toetuse taotluse esitamist. Väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetus anti koguni vaid seitse kuud enne vaidlusaluse toetusetaotluse esitamist.[32] Järelikult pole oluline, kas käesoleval juhul tuleb „tegevuse alustamise

27 Vt *Measure fiche Farm and business development, Measure 6, Article 19 of Regulation 1305/2013* (viidatud eespool käesoleva ettepaneku 16. joonealuses märkuses), jaotis 4.3.1 (lk 9).

28 Aga ka äriplaani rakendamisega alustamise tähtaeg (määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 4 esimene lõik või määrusega 2017/2393 muudetud määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 4 teine lõik), aktiivse põllumajandustootja määratlusele vastamise (määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 4 teine lõik või määrusega 2017/2393 muudetud määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 4 kolmas lõik) või vajalike kutseoskuste omandamise tähtaeg (määruse nr 807/2014 artikli 2 lõige 3; eespool käesoleva ettepaneku 15. joonealune märkus). Kõigi need tähtajad hakkavad kulgema toetuse andmise otsuse kuupäevast.

29 Vt eespool käesoleva ettepaneku punkt 11.

30 Vt määruse nr 1305/2013 (muudetud määrusega 2017/2393) artikli 2 lõike 1 teise lõigu punkt s, samuti artikli 19 lõike 4 esimene ja neljas lõik (vt eespool käesoleva ettepaneku punkt 12 jj).

31 Vt selle kohta ka minu ettepanek kohtuasjas Kreeka *vs.* komisjon (C-341/17 P, EU:C:2018:981, punkt 53).

32 Vt eespool käesoleva ettepaneku punkt 24 jj.

kuupäevana"[33] käsitada kuupäeva, mil L. Šenfelde registreeriti füüsilisest isikust ettevõtjana, või kuupäeva, mil talle anti väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetus, sest igal juhul jääb nende sündmuste ja noore põllumajandustootja toetuse taotlemise vahele vähem kui 24 kuud.[34]

63. Läti põhjenduste alusel tekib siiski veel küsimus, kas noore põllumajandustootja toetuse saamise tingimused, mis puudutavad eelkõige ettevõtte suurust, peavad olema täidetud juba tegevuse alustamise kuupäeval või on piisav põllumajandusliku majapidamise vajaliku suuruse saavutamine toetusetaotluse esitamiseks ette nähtud tähtaja jooksul.

64. Sellega seoses tuleb märkida, et määruse nr 1305/2013 sõnastus ei toeta arusaama, nagu peaksid kõik noore põllumajandustootja toetuse saamise tingimused olema täidetud juba tegevuse alustamise kuupäeval. Pigem sisaldab määrus mitmesuguseid sätteid, mis näevad ette, et osa tingimusi (näiteks vajalikud kutseoskused või aktiivse põllumajandustootja kohta kehtestatud sätete järgimine) tuleb täita teatava tähtaja jooksul alates noore põllumajandustootja toetuse andmisest.[35] Sellega võetakse arvesse eespool juba nimetatud tõsiasja, et noore põllumajandustootjana tegevuse esmakordne alustamine on teatava ajavahemiku jooksul toimuv protsess.

65. Määrusest nr 1305/2013 ei nähtu küll, milliseks kuupäevaks tuleb saavutada noore põllumajandustootja toetuse saamiseks vajalik põllumajandusliku majapidamise suurus. Tundub siiski põhjendatud lähtuda sellest, et kõnealune tingimus ei pea olema täidetud tegevuse alustamise kuupäeval, vaid piisab selle täitmisest taotluse esitamise kuupäevaks. Nimelt kontrollib pädev asutus just selle kuupäeva seisuga, kas toetuse saamise tingimused on täidetud (välja arvatud eelmises punktis viidatud tingimused, mis tuleb täita edaspidi).

66. Seega on määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti i kohaselt lubatav, et noor põllumajandustootja võib esimese 24 kuu jooksul pärast tegevuse alustamist esitada noore põllumajandustootja toetuse taotluse olenemata sellest, kas ta on selle ajavahemiku jooksul juba saanud väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust alapunkti iii alusel.

67. Esmapilgul näib selline tõlgendus olevat vastuolus eespool märgitud toetuskorra eesmärkidega, mis tulenevad eelkõige põllumajandustootja tootmispotentsiaali erinevatest lävenditest.[36] See vastuolu langeb siiski ära, kui toetuse saajale antud väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetuse summa arvatakse hiljem antava noore põllumajandustootja toetuse summast maha.

[33] Määruse nr 1305/2013 (muudetud määrusega 2017/2393) artikli 2 lõike 1 teise lõigu punkti s tähenduses (vt eespool käesoleva ettepaneku punkt 12).

[34] Vastavalt määruse nr 1305/2013 (muudetud määrusega 2017/2393) artikli 19 lõike 4 neljandale lõigule (vt eespool käesoleva ettepaneku punkt 13) määravad liikmesriigid maaelu arengu programmides kindlaks tegevused, mis on „tegevuse alustamisega seotud toimingu(d)" sama määruse artikli 2 lõike 1 teise lõigu punkti s tähenduses ja seega määravad „tegevuse alustamise kuupäeva". Kui liikmesriigid valivad tegevuse, mis seondub väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetuse taotlemisega, siis peab see ilmselt ajaliselt eelnema nimetatud toetuse andmise kuupäevale (mitte aga toetuse taotlemise kuupäevale). Vastupidisel juhul oleneks hiljem noore põllumajandustootja toetuse taotlemiseks jääva tähtaja kestus esimese taotluse asutustes lahendamise ajast. Neil kaalutlustel hakkavad just alates toetuse andmise otsuse kuupäevast kulgema tähtajad, mis on noore põllumajandustootja toetuse saajale kehtestatud vajalike tingimuste täitmiseks (vt eespool käesoleva ettepaneku 28. joonealune märkus).

[35] Vt eespool käesoleva ettepaneku punkt 58 ja seal eelkõige 28. joonealune märkus.

[36] Vt eespool käesoleva ettepaneku punkt 46 jj.

b) Juba saadud väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetuse summa mahaarvamine

68. Põhjendatud on komisjoni ja sisuliselt ka Läti seisukoht, et väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetuse ja noore põllumajandustootja toetuse kumuleerimine selles tähenduses, et võetakse mõlema toetuse jaoks ette nähtud maksimumsumma ja saadud summad lihtsalt liidetakse, on vastuolus nii nende toetuste erinevatele sihtrühmadele suunamise kontseptsiooni kui ka liidu abivahendite tõhusa kasutamise ning õiglase ja eesmärgipärase jaotamise põhimõttega.

69. Järelikult ei ole lubatav, et sama põllumajandustootja saab väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust kuni 15 000 eurot ja noore põllumajandustootja toetust kuni 70 000 eurot, see tähendab kokku kuni 85 000 eurot.[37] Lisaks kinnitavad seda ka põllumajandussektori suuniste 2014–2020 toetusi käsitlevad sätted, mille kohaselt ka liikmesriigi antavat noore põllumajandustootja toetust ja väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust võib määruse nr 1305/2013 alusel samadele sihtrühmadele suunatud toetustega kombineerida ainult tingimusel, et kindlaks määratud 15 000 euro või 70 000 euro suurust maksimumsummat ei ületata.[38]

70. Järelikult tuleb sellises olukorras nagu käesolevas põhikohtuasjas, kus toetust määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti i alusel taotleb noor põllumajandustootja, kellele on sama sätte alapunkti iii alusel juba antud väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust, saadud toetuse summa antavast noore põllumajandustootja toetuse summast maha arvata.

71. Nii on tagatud, et asjaomase toetuse maksimaalset summat 70 000 eurot ei ületata. Kui põllumajandustootja on varem juba saanud 15 000 eurot väikese põllumajandusettevõtte arendamiseks, siis on tal nüüd noore põllumajandustootja toetusena võimalik saada veel ainult maksimaalselt 55 000 eurot.

72. Liidu õiguse alusel võib L. Šenfelde käesoleval juhul seega saada noore põllumajandustootja toetust, kui sellest toetusest arvatakse maha summa, mille ta sai väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetusena.

c) Noore põllumajandustootja toetuse eesmärk

73. See lahendus – milleks tegi ettepaneku ka eelotsusetaotluse esitanud kohus – võtab piisavalt arvesse vastuväidet, et sama põllumajandusettevõte või sama arendusprojekt ei tohiks saada mõlemat liiki toetust, sest need on suunatud erinevatele sihtrühmadele.

74. Käesolevas asjas pakutava lahendusega saab kahekordset toetust just nimelt vältida. Kokkuvõttes on olukord sarnane sellise olukorraga, kus noore põllumajandustootja toetust ei maksta välja ühekorraga, vaid osamaksetena. Määruses nr 1305/2013 on osamaksetena

[37] Need on vastavalt määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõikele 6 koostoimes II lisaga (vt eespool käesoleva ettepaneku punktid 8 ja 9) ülemised lävendid, mille piires võivad liikmesriigid määrata toetuste summad. Noore põllumajandustootja toetuse summa määramisel tuleb lisaks võtta arvesse programmitöö piirkonna sotsiaal-majanduslikku olukorda. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu andmetel määras Läti noore põllumajandustootja toetuse maksimumsummaks 40 000 eurot ja väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetuse maksimumsummaks 15 000 eurot.

[38] Vt eespool käesoleva ettepaneku punktid 18 ja 19.

väljamaksmise võimalus sõnaselgelt ette nähtud.[39] Nii ei ole noor põllumajandustootja, kes esmalt taotleb väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust ja seejärel noore põllumajandustootja toetust, lõpptulemusena soodsamas ega ka ebasoodsamas olukorras võrreldes noore põllumajandustootjaga, kes taotleb esmalt kohe noore põllumajandustootja toetust.

75. Kui noorele põllumajandustootjale antakse ka pärast väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetuse saamist võimalus taotleda noore põllumajandustootja toetust, mille summast arvatakse maha juba saadud toetuse summa, siis võetakse asjakohaselt arvesse noorte põllumajandustootjate tegelikku olukorda ja see on vastavalt määrusele nr 1305/2013 kooskõlas nende toetamise mõtte ja eesmärgiga.

76. Tegevuse esmakordse alustamise kriteerium noore põllumajandustootja toetuse tingimusena ei kätke endas kohustuslikku eeldust, et tegevust alustatakse uues, seni veel asutamata ettevõttes. Pigem saab nõustuda komisjoniga, et on võimalik ja tavaline, kui noor põllumajandustootja võtab tegevuse esmakordsel alustamisel üle tegutseva ettevõtte, nagu seda tegi ka L. Šenfelde põhikohtuasjas.

77. Nii komisjoni kui ka L. Šenfelde seisukohtadest ja käesoleva kohtuasja asjaoludest nähtuvalt on kirjeldatud olukorras ka ootuspärane, et noor põllumajandustootja arendab ja suurendab üle võetud põllumajandusettevõtet. Põllumajandusettevõtte arendamise eesmärkidega on kooskõlas olukord, kus väiksem ettevõte kasvab suuremaks.

78. Seejuures tekkis L. Šenfeldel ilmselt alles väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetuse saamisel tegelik võimalus tootmispotentsiaali piisavalt suurendada, et saavutada noore põllumajandustootja toetuse taotlemiseks vajalik suurus.[40] Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ja poolte andmetel märkis L. Šenfelde noore põllumajandustootja toetuse taotlemisel esitatud äriplaanis, et ta soovib jätkata ettevõtluse arendamise toetuse najal algatatud projekti ja järgib samu eesmärke (eelkõige loomade arvukuse suurendamine).

79. Määruse nr 1305/2013 eesmärkide ja maaelu toetamise liidu prioriteetidega oleks täielikult vastuolus olukord, kus noorele põllumajandustootjale keeldutakse andmast noore põllumajandustootja toetust põhjendusega, et ta on juba saanud sama ettevõtte ja sama projekti jaoks väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust. Määruse nr 1305/2013 artikli 5 esimese lõigu punkti 2 alapunkti a kohaselt on „kõigi põllumajandusettevõtete majandustegevuse tulemuslikkuse parandamine ning põllumajandusettevõtete ümberkorraldamise ja moderniseerimise hõlbustamine, eelkõige eesmärgiga suurendada turul osalemist ja turule orienteeritust" sõnaselgelt maaelu arengut käsitlev liidu prioriteet.

[39] Vt määruse nr 1305/2013 põhjendus 17, samuti artikli 19 lõige 5 (eespool käesoleva ettepaneku punktid 4 ja 8). Viidatud sätete sõnastusest ei selgu ühemõtteliselt, kas väljamakse tegemine osamaksetena on kohustus või võimalus. Käesoleval juhul võib siiski lahtiseks jääda küsimus, kas selles osas on määrusega nr 1305/2013 kooskõlas Läti õiguse sätted, mille kohaselt tuleb noore põllumajandustootja toetus ja väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetus anda ühekordse makse vormis (vt eespool käesoleva ettepaneku punktid 21 ja 23). Igal juhul ei tohi neid liikmesriigi õiguse sätteid tõlgendada ega rakendada nii, et need takistavad sellises olukorras, nagu on kõne all käesolevas põhikohtuasjas, noore põllumajandustootja toetuse andmist üksnes põhjusel, et põllumajandustootja on varem juba saanud väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust; vt selle kohta järgnevas käesoleva ettepaneku punkt 83 jj.

[40] Nii L. Šenfelde kui ka komisjon rõhutavad käesolevas menetluses esitatud seisukohtades, et Läti asutused avaldasid teataval ajal üleskutse esitada taotlus noore põllumajandustootja toetuse saamiseks, ja varasemal ajal ei olnud ette nähtav, millal see üleskutse avaldatakse. Eelkõige L. Šenfelde näib selles osas tuginevat väitele, et väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetuse taotlemise ajal ei olnud talle teada, kas ja millal saab ta taotleda noore põllumajandustootja toetust. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kontrollima, kas see väide on põhjendatud, aga sel juhul oleks veelgi vähem alust heita L. Šenfeldele ette, et ta oli enne kõnealuse toetusetaotluse esitamist juba taotlenud väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust.

80. Tegevuse alustamise etapil tuleks noort põllumajandustootjat pigem innustada oma põllumajandusettevõtet suurendama ja arendama ning esialgset äriplaani vastavalt kohandama. See on nii eelkõige noore põllumajandustootja puhul, kes pärast väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetuse saamist ettevõtet veelgi suurendab ja täidab noore põllumajandustootja toetuse saamise kriteeriumid (põllumajandusettevõtte omanik, aktiivne põllumajandustootja, põllumajandus olulise tuluallikana [41]), aidates nii saavutada põllumajanduse elujõulisuse ja konkurentsivõime ning põlvkondadevahetuse eesmärke.

81. Kui kirjeldatud olukorras võimaldatakse noorel põllumajandustootjal pärast väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetuse saamist taotleda noore põllumajandustootja toetust, millest arvatakse maha arendamistoetuse summa, siis on see lisaks kooskõlas tõsiasjaga, et noore põllumajandustootja ettevõtlusega alustamise toetust saab kombineerida mitmesuguste muude meetmetega (näiteks rahastamisvahendid), mis lihtsustavad noore põllumajandustootja juurdepääsu maale ja tootmisvahenditele ning seega hõlbustavad tegevuse alustamist. [42]

3. Järeldus eelotsuse küsimuse esimese osa kohta

82. Eelnevast tuleneb, et määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et põllumajandustootjale võib ettevõtlusega alustamise toetusena anda nii alapunkti iii kohast väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust kui ka alapunkti i kohast noore põllumajandustootja toetust. Seejuures tuleb nii esimene kui ka teine toetusetaotlus esitada 24 kuu jooksul alates tegevuse alustamise kuupäevast. Esimesena saadud toetuse summa tuleb teisena taotletud toetuse summast maha arvata, et ei ületataks noore põllumajandustootja toetuse maksimumsummat vastavalt määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõikele 6 ja II lisale.

B. Liikmesriikide kaalutlusruum (eelotsuse küsimuse teine ja kolmas osa)

83. Eelotsuse küsimuse teise ja kolmanda osaga soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt [43] teada, kas liikmesriigid võivad sätestada, et noorele põllumajandustootjale, kes on juba saanud määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti iii kohast väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust, ei või enam anda sätte alapunkti i kohast noore põllumajandustootja toetust.

84. Sellele küsimusele tuleb vastata eitavalt.

[41] Vt eespool käesoleva ettepaneku punkt 47.

[42] Vt määruse nr 1305/2013 põhjenduse 17 teine lõik (eespool käesoleva ettepaneku punkt 4), samuti komisjoni 17. juuli 2014. aasta rakendusmääruse nr 808/2014, milles sätestatakse määruse (EL) nr 1305/2013 rakenduseeskirjad (ELT 2014, L 227, lk 18), põhjendus 8, artikli 8 lõige 2 ja I lisa 1. osa punkti 5 alapunkt b. Vt ka *Measure fiche Farm and business development, Measure 6, Article 19 of Regulation 1305/2013* (viidatud eespool käesoleva ettepaneku 16. joonealuses märkuses), jaotis 4.2.1 (lk 4 ja 5): „It is possible to combine some of the different support options under Article 19 within one supported project [i.e. integrated approach]". Lõpuks sisaldavad ka põllumajandussektori suunised 2014–2020 eraldi jaotist tingimuste kohta, mille alusel võib sellist abimeetmete kumulatsiooni, nagu on kõne all käesolevas kohtuasjas, pidada siseturuga kokkusobivaks, vt põllumajandussektori suuniste 2014–2020 punkt 99 jj (eespool käesoleva ettepaneku punkt 18).

[43] Küsimuse kolmanda osaga soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas liikmesriik võib keelduda toetuste kumuleerimisest, kui kinni ei peeta liikmesriigi toetusprogrammis ette nähtud kumuleerimise järjekorrast. Pole täiesti selge, milline on eelotsusetaotluse esitanud kohtu eesmärk selle küsimuse esitamisel, sest välja ei toodud, millise kumuleerimise järjekorra näeb ette Läti programm. Sisuliselt käsitleb ka kõnealune kolmas osa küsimust, kas liikmesriikidel on kaalutlusruum noore põllumajandustootja toetuse saamise tingimuste kujundamisel.

85. On tõsi, et kohtupraktika kohaselt võivad liikmesriigid võtta määruse rakendusmeetmed. Need ei tohi aga takistada määruse vahetut kohaldatavust ega varjata asjaolu, et tegemist on liidu õigusnormiga, ning peavad jääma neile asjaomase määrusega antud hindamisruumi piiridesse. [44]

86. Käesoleval juhul annab määrus nr 1305/2013 liikmesriikidele küll mitmekesise kaalutlusruumi maaelu toetamise programmide kujundamisel ja määruses ettenähtu rakendamisel. Selline kaalutlusruum, mis hõlmab näiteks toetuskõlbliku põllumajandusettevõtte suurust ja toetuse piirmäärasid, [45] peab võimaldama liikmesriikidel võtta arvesse oma sotsiaal-majanduslikke tingimusi. Siiski on kaalutlusruum määruses nr 1305/2013 sõnaselgelt sätestatud ega hõlma põhimõttelisi kriteeriume, mis peavad olema täidetud, et isikule saaks anda artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti i kohast noore põllumajandustootja toetust. Need kriteeriumid on viidatud määruses ammendavalt sätestatud. [46]

87. Järelikult ei või liikmesriigid keelduda andmast määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti i kohast toetust noorele põllumajandustootjale, kes vastab selle toetuse saamise tingimustele. [47] Kooskõlas eelotsuse küsimuse esimesele osale antud vastusega tuleb kõnealusest toetusest siiski maha arvata sama sätte alapunkti iii alusel saadud toetuse summa.

V. Ettepanek

88. Eeltoodust lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku teha järgmine otsus:

1. Määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et põllumajandustootjale võib ettevõtlusega alustamise toetusena anda nii alapunkti iii kohast väikese põllumajandusettevõtte arendamise toetust kui ka alapunkti i kohast noore põllumajandustootja toetust. Seejuures tuleb nii esimene kui ka teine toetusetaotlus esitada 24 kuu jooksul alates tegevuse alustamise kuupäevast. Esimesena saadud toetuse summa tuleb teisena taotletud toetuse summast maha arvata, et ei ületataks noore põllumajandustootja toetuse maksimumsummat vastavalt määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõikele 6 ja II lisale.

2. Kui noor põllumajandustootja täidab 24 kuu jooksul pärast tegevuse alustamist kõik tingimused, et saada määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 1 punkti a alapunkti i kohast noorele põllumajandustootjale ette nähtud ettevõtlusega alustamise toetust, siis ei saa liikmesriik keelduda talle toetuse andmisest üksnes seetõttu, et noor põllumajandustootja on samal ajavahemikul juba saanud viidatud sätte alapunkti iii kohast väikese põllumajandusettevõtte arendamiseks ette nähtud ettevõtlusega alustamise toetust.

[44] 7. juuli 2016. aasta kohtuotsus Občina Gorje (C-111/15, EU:C:2016:532, punktid 35 ja 36); 30. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Lingurár (C-315/16, EU:C:2017:244, punktid 18 ja 19) ja 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Ministru kabinets (C-120/17, EU:C:2018:638, punktid 31 ja 32).

[45] Vt väikese põllumajandusettevõtte mõiste kohta määruse nr 1305/2013 artikli 19 lõike 2 kolmas lõik, toetustele juurdepääsu võimaldava ülemise ja alumise lävendi kindlaksmääramise kohta artikli 19 lõike 4 kolmas lõik ning toetuse summade kohta artikli 19 lõige 6 (vt eespool käesoleva ettepaneku punkt 8).

[46] Vt eespool käesoleva ettepaneku punkt 40 jj.

[47] Vt selle kohta ka 25. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus Ketelä (C-592/11, EU:C:2012:673, punkt 41 jj).